

Nr 78.

Ankom till riksdagens kansli den 12 juni 1936 kl. 1 e. m.

Memorial, angående användande av riksbankens vinst för år 1935.

Enligt § 1 i den för bankoutskottet gällande instruktionen åligger det utskottet att till riksdagen meddela yttrande och förslag om användande av den under föregående året upplupna bankovinsten.

I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är inkomstiteln andel i riksbankens vinst upptagen med 3 000 000 kronor, vilket belopp avser statens beräknade andel i bankens vinst för år 1935.

Av fullmäktiges i riksbanken protokoll vid sammanträde den 12 december 1935 — av vilket protokoll utdrag tillställts chefen för finansdepartementet och återgivits i 1936 års statsverksproposition (Inkomsterna, sid. 67 och 68) — framgår, att fullmäktige då beräknade riksbankens vinst för år 1935 till omkring 4½ miljoner kronor, samt att fullmäktige beslutat hos 1936 års bankoutskott hemställa, att den del av vinsten, som överstege det i riksstaten upptagna beloppet, måtte överföras till en dispositionsfond. Av protokollet inhämtas vidare, att en av fullmäktige, ledamoten av riksdagens första kammar S. Stendahl, anfört reservation mot nyssnämnda beslut under framhållande, att av riksbanken borde redovisas vinst endast i den mån sådan uppkomme utan anlitande av överskott å utrikesrörelsen samt å handeln med guld och guldmynt, vilket överskott borde disponeras för nedskrivning av kursdifferenskontot.

I statsverkspropositionen har *chefen för finansdepartementet* lämnat följande redogörelse för den tidigare behandlingen av spørsmålet om dispositionen av riksbankens vinst:

»Vid avgivande av förslag till beräkning av riksbankens vinst för år 1934 uttalade enligt ett till mig överlämnat protokollsutdrag för den 21 november 1933 bankofullmäktige — på sätt framgår av 1934 års statsverksproposition (Inkomsterna, sid. 57) — bland annat, att resultatet av riksbankens verksamhet i dess helhet bleve beroende av de pris, till vilka bankens innehav av guld och valutor komme att försälgas eller bliva bokförda samt att intill dess läget på valutamarknaden stabiliserats, riksbanken borde balansera hela den vinst, som uppstode på dess inhemska, egentliga rörelse.

Denna uppfattning förklarade jag mig, vid anmälan av frågan om beräkningen av ifrågavarande inkomstitel för budgetåret 1934/1935, icke kunna dela. Därest den fortsatta utvecklingen på penningmarknaden skulle medföra, att vid genomförandet av en valutastabilisering en större eller mindre förlust skulle uppstå å de guld- och valutareserver, riksbanken då innehade, syntes frågan om åtgärder för täckande av dylik förlust vid denna tidpunkt

få upptagas till prövning av riksdagen. Med hänsyn till arten av en eventuell sådan förlust kunde jag icke finna nödvändigt, att den skulle täckas av riksbankens löpande inkomster. Och att för en dylik eventualitet i förväg reservera vinstmedel, vilka eljest skulle ha tagits i anspråk för budgetens finansiering, kunde jag i varje fall i dåvarande statsfinansiella läge icke finna riktigt. I överensstämmelse med denna uppfattning utgick jag i den i 1934 års statsverksproposition framlagda finansplanen vid behandlingen av frågan om utfallet av statsregleringen för budgetåret 1933/1934 från den förutsättningen, att hela riksbankens vinst för år 1933 och vissa från föregående år reserverade vinstmedel skulle inlevereras till statsverket.

Mitt här återgivna uttalande föranledde ingen erinran från riksdagens sida, som *dels* på hemställan av bankoutskottet i enlighet med tillstyrkan av bankofullmäktige i ett till utskottet under riksdagen avgivet utlåtande beslöt, att riksbanksvinsten för år 1933 skulle disponeras på sätt jag i finansplanen förutsatt, *dels ock* på förslag av statsutskottet i överensstämmelse med en av mig i proposition nr 278 framlagd beräkning rörande riksbanksvinsten för år 1934 upptog inkomstiteln andel i riksbankens vinst för budgetåret 1934/1935 till 7 miljoner kronor.

Vid framläggande av inkomstberäkningar för budgetåret 1935/1936 uppförde riksräkenskapsverket inkomstiteln andel i riksbankens vinst för nämnda budgetår med samma belopp som det i riksstaten för budgetåret 1934/1935 sålunda upptagna, eller 7 miljoner kronor. I överensstämmelse med en beräkning rörande riksbankens nettovinst för år 1935, som enligt överlämnat protokollsutdrag gjorts av bankofullmäktiges majoritet, hemställde jag emellertid vid anmälan av finansplanen för innevarande budgetår, att statsverkets andel i riksbankens vinst måtte upptagas till 3 miljoner kronor.

Då jag sålunda anslöt mig till fullmäktiges beräkning, förutsatte jag, i överensstämmelse med den principiella ståndpunkt som jag tidigare intagit och som av riksdagen lämnats utan erinran, att uppkommande vinst å riksbankens rörelse icke skulle till större eller mindre del reserveras för ändamål, som avsetts i fullmäktiges uttalande av den 21 november 1933. I de beräkningar rörande utfallet av löpande statsreglering, som jag nu i finansplanen framlagt, har jag också, i likhet med riksräkenskapsverket, utgått från att statsverkets andel i riksbankens vinst innevarande budgetår kommer att uppgå till hela det nu beräknade vinstbeloppet av 4,5 miljoner kronor.»

Enligt den av fullmäktige till utskottet avgivna berättelsen angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1935 uppgick riksbankens vinst för detta år till 4 269 233 kronor 35 öre. Härvid är att märka, att såsom fullmäktige meddelat i sin berättelse till bankoutskottet (utskottets memorial nr 1, sid. 8) vinster vid köp och försäljning av utländskt guldmynt och guld efter vikt, vilka tidigare bokförts separat, under år 1935 gottskrivits kursdifferenskontot.

Utskottet har i fråga om bankovinsten för år 1935 inhämtat yttrande från *fullmäktige i riksbanken*, vilka i skrivelse den 16 april 1936 under åberopande av sitt den 12 december 1935 fattade beslut hemställt, att av vinsten för år 1935 3 000 000 kronor skulle inlevereras till statsverket, medan återstoden skulle bibehållas åt riksbanken till framtida disposition.

Med berörda skrivelse hava fullmäktige till utskottet överlämnat pro-

Protokollsutdrag, utvisande att fullmäktigen Stendahl anmält *reservation* mot fullmäktiges förenämnda förslag och därvid — under hänvisning till att riksbankens kursdifferenskonto för det dåvarande uppginge till ej mindre än omkring 177 miljoner kronor — anfört, att den av riksbanken bokförda vinsten för år 1935 å 4 269 233 kronor 35 öre borde minskas med vinsten å utrikesrörelsen, utgörande 3 909 808 kronor 18 öre, samt att till statsverkets förfogande borde ställas allenast skillnaden mellan dessa belopp eller 359 425 kronor 17 öre.

Såsom chefen för finansdepartementet erinrat, intog riksdagen år 1934 *Utskottet*. den ståndpunkten, att uppkommande vinst å riksbankens rörelse icke skulle till större eller mindre del reserveras för täckande av eventuella förluster vid en framtida valutastabilisering. Någon anledning för riksdagen att nu fråntråda denna ståndpunkt synes icke föreligga. Vid sådant förhållande kan utskottet icke tillstyrka det av fullmäktige framlagda förslaget, att viss del av riksbankens vinst för år 1935 skulle avsättas till en särskild fond och sålunda undantagas från inleverering till statsverket. Enligt utskottets mening torde av nämnda vinst, utgörande 4 269 233 kronor 35 öre, ett belopp av 4 250 000 kronor böra tillgodoföras statskassan. Därefter återstående 19 233 kronor 35 öre torde böra överföras till räkningen odisponerade vinstmedel från föregående år.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må besluta, att av riksbankens vinst för år 1935 skall till statsverket under budgetåret 1935/1936 överlämnas ett belopp av 4 250 000 kronor.

Stockholm den 12 juni 1936.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Lindgren, Ernfors*, Johansson i Friggeråker, Bjurström, Ström i Lidköping, Ehrnberg och Nilsson i Mölndal;

från andra kammaren: herrar Leffler, Lovén, Laurén, Paulsen, Johansson i Sollefteå, Andersson i Falkenberg, Mattsson* och Hilding.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr Ernfors.